

нВИДИ СКЛАДНОПІДРЯДНОГО РЕЧЕННЯ I

1. З'ясуйте вид підрядного речення за його прикладом.

<i>Вид підрядного речення</i>	<i>Приклад</i>
1 обставинне місця	А Він (Климко) отак би й виріс серед уквітчаних тих ночей, якби не настали ночі інші, ночі без вогнів.
2 обставинне причини	Б Настрілявшись, вертались ми щасливі, дарма що промахів чимало в нас було.
3 обставинне умови	В Солодко слухати йому цю одвічну музику степу, що її ні на яких інших планетах не буде.
4 обставинне допустове	Г Куди серце летить, туди й око глядить.
	Д Климко не боявся ночей, тому що барак майже ніколи не спав увесь.

2. З'ясуйте вид підрядного речення за його прикладом.

<i>Вид підрядного речення</i>	<i>Приклад</i>
1 з'ясувальне	А Та не злічить віків, що встигли вже пройти.
2 означальне	Б З дороги видно було, як вився в низині кривульками глибокий та каламутний Прут.
3 обставинне часу	В А сонечко встане, як перше вставало.
4 обставинне мети	Г Це було, як співав соловей над рікою.
	Д Він стрибав на одній нозі, щоб вилити з вуха воду.

3. З'ясуйте вид підрядного речення за його прикладом.

<i>Вид підрядного речення</i>	<i>Приклад</i>
1 обставинне міри і ступеня дії	А Там так глибоко, що наша дзвіниця пірне!
2 обставинне мети	Б Він тільки витріщив їх ще більше, так що вони стали зовсім круглі.
3 обставинне наслідкове	В Невесело на світі жити, коли нема кого любити.
4 обставинне умови	Г Тут треба оглядатись добре, щоб не оступитися та не зірватися сторч головою вниз.
	Д Хто скаже, де кордон між дійсністю і грою в дитини, в отрока, у юнака й дідка.

4. З'ясуйте вид підрядного речення за його прикладом.

<i>Вид підрядного речення</i>	<i>Приклад</i>
1 означальне	А Навіть сонце, що вже підкорило небо й землю, не мало сили її заспокоїти.
2 обставинне часу	Б А Марфа біжить на роботу, птахою летить, щоб дов'язати до вечора свої шість кіп...
3 обставинне способу дії	В Людині треба любити природу, як її любить метелик і бджілка.
4 обставинне мети	Г Потім, коли голуби посідали на стріху, вона знов перейшла на урочисту прозу...
	Д Палажка водила їх од одної церкви до другої, так що прочани погубили лік церквам.

5. З'ясуйте вид підрядного речення за його прикладом.

<i>Вид підрядного речення</i>	<i>Приклад</i>
1 з'ясувальне	А Вітерець лоскоче ковил-траву, колошкає полини, щоб вони дужче пахли.
2 обставинне часу	Б Коли Климко вже вийшов на танок, Бочончиха догнала його з шістьма сухарями в фартусі, швидко, дрібно перехрестила перед самими очима і прошепотіла щось сама собі тонкими сердитими губами.
3 обставинне причини	В Через двері було видно маленьку кімнату, де жила проскурниця.
4 обставинне мети	Г Вірного друга народ прославить, бо він товариша в біді не оставить.

	Д Народ вірить у те, що поступиться природа перед розумом людським, перед людською енергією...
--	--

6. З'ясуйте вид підрядного речення за його прикладом.

Вид підрядного речення	Приклад
1 обставинне допустове	А Хто в біду допоміг, той два рази поміг.
2 обставинне наслідкове	Б Климко перетнув шлях, що ледь відлунював даленіючим обозом, і пішов пунівцем просто на білі гори.
3 обставинне часу	В Ще одколи живу в цьому лісі, ніхто переді мною шапки не здіймав.
4 з'ясувальне	Г День був душний, незважаючи на те що краплі учорашнього рясного дощу іскрились на траві.
	Д Місяць, підводячись вгору, пірнає в загустилу хмару, так що видніється лише срібний край.

7. З'ясуйте вид підрядного речення за його прикладом.

Вид підрядного речення	Приклад
1 обставинне порівняльне	А Де кров текла козацькая, трава зеленіє.
2 обставинне місця	Б А дзвіночок все веселіше й веселіше заливається, співає, немов розгоряється веселе полум'я.
3 обставинне міри і ступеня дії	В Якби я турбувався лиш про себе, вже б онімів давно від самоти.
4 обставинне умови	Г Пісенність Шевченкової лірики настільки приваблива і природна, що багато його поезій стали народними піснями.
	Д Я для пісні вікно розчинив, щоб вона залила мою душу весною.

8. З'ясуйте вид підрядного речення за його прикладом.

Вид підрядного речення	Приклад
1 означальне	А Теплий туман слався по полю і наливав балку по самі вінця, так що дерева потопали в ньому.
2 з'ясувальне	Б Тепер я скрізь, де світло і любов.
3 обставинне допустове	В Карпо накинув свитку на плечі й пішов на той куток, де жила Мотря Довбишівна.
4 обставинне наслідкове	Г Хоч уже надходив вечір, вирішили йти до хутора.
	Д Його взяли за руку й сказали, що вже час подавати й «на-гора».

9. З'ясуйте вид підрядного речення за його прикладом.

Вид підрядного речення	Приклад
1 обставинне порівняльне	А Нешвидко бігла тягарівка, бо вибоїни на дорозі з вигурком підкидали щохвилини.
2 обставинне причини	Б Щоб рибу їсти, треба в воду лізти.
3 обставинне способу дії	В На новому місці хлопці почувалися так, неначе вилізли з чорної нори на світло денне.
4 обставинне мети	Г А злива так само почала відходити, як і надійшла.
	Д Як мовчанням душу уярмлю, то який же в біса я поет?

10. З'ясуйте вид підрядного речення за його прикладом.

Вид підрядного речення	Приклад
1 означальне	А Як нема в голові, то й на базарі не купиш.
2 з'ясувальне	Б Тигрицею, яку печуть тавром, ревла земля під кінським копитом.
3 обставинне місця	В Там добре, де нас нема.
4 обставинне умови	Г Пішла вночі до ворожки, щоб поворожити.
	Д Кого добро нагріє, той дуріє.

ВИДИ СКЛАДНОПІДРЯДНОГО РЕЧЕННЯ 2

11. З'ясуйте вид підрядного речення за його прикладом.

<i>Вид підрядного речення</i>	<i>Приклад</i>
1 означальне	А Хто моря переплив і спалив кораблі за собою, той не вмере, не здобувши нового добра.
2 з'ясувальне	Б І намисто сипалось під ноги, ніби кров змерзала на льоту.
3 обставинне порівняльне	В Зустрінеється ватага косарів у час вечірніх рос, що впали на покоси.
4 обставинне допустове	Г А більш нічого я не знаю, хоч за це і пропадаю у далекій стороні.
	Д Край неба на сході помітно блідне, так що в нього вже можна розпізнати сіру пелену розірваних вітром хмар.

12. З'ясуйте вид підрядного речення за його прикладом.

<i>Вид підрядного речення</i>	<i>Приклад</i>
1 обставинне причини	А Надворі йшов лапятий сніг, неначе в повітрі літали горобці.
2 обставинне міри і ступеня дії	Б Яка гарна буде та гора взимку серед чорних лісів, коли її вкриє білий сніг.
3 обставинне часу	В Молоді, чорняві скрипалі позакидали назад голови так, що на них ледве держались шапки.
4 обставинне порівняльне	Г Нам з тобою, видно, по дорозі, бо йшли й нікуди не прийшли.
	Д Доки сонце зійде, роса очі виїсть.

13. З'ясуйте вид підрядного речення за його прикладом.

<i>Вид підрядного речення</i>	<i>Приклад</i>
1 обставинне причини	А Батько приїхав рано-вранці, коли після сердитих морозів почалася відлига.
2 обставинне часу	Б Якби на кропиву не мороз, вона б усіх людей пережалала.
3 обставинне умови	В По ровах, де ще недавно лежали сніги, стояла густа і чорна, як дьоготь, вода.
4 обставинне наслідкове	Г Сліпий страх зазирає Ядвізі у вічі і гнав її все вперед та вперед, так що нарешті вона вже без пам'яті бігла до дубових закутих дверей.
	Д Вони трапезували на лісовій галявині, бо простора хата лісника Помазана виявилася тісною для такого поважного товариства.

14. З'ясуйте вид підрядного речення за його прикладом.

<i>Вид підрядного речення</i>	<i>Приклад</i>
1 означальне	А Христя така маленька дівчинка, хоч їй і двадцять шість літ.
2 з'ясувальне	Б Де громи гриміли смертю огняною, зливи прошуміли сивою стіною.
3 обставинне допустове	В Раптом він спиняється під зеленими деревами, де багато людей сидять на килимах і п'ють з великих піал чудовий напій з маринованих черешень.
4 обставинне місця	Г Сільські дівчата завмирили, коли бачили високого чорнявого красеня.
	Д А я люблю, як у вечірній час сопілка заспіває переливна.

15. З'ясуйте вид підрядного речення за його прикладом.

<i>Вид підрядного речення</i>	<i>Приклад</i>
1 обставинне умови	А Про молоде покоління треба старанно дбати, доки воно не виросте і не зміцніє.
2 обставинне причини	Б Людина не може робити успіхів, якщо довго перебуває в безтурботному безхмарному становищі.
3 обставинне мети	В Треба йти тільки проти вітру, щоб не збитись з обраної дороги.
4 обставинне наслідкове	Г Ми пильно землю бережемо свою, аби її не вкрили чорні хмари.
	Д Край неба на сході помітно блідне, так що в нього вже можна розпізнати сіру пелену розірваних вітром хмар.

16. З'ясуйте вид підрядного речення за його прикладом.

<i>Вид підрядного речення</i>	<i>Приклад</i>
1 означальне	А Не можна любити народів других, коли ти не любиш Україну.
2 з'ясувальне	Б Ми підем, де трави похилі.
3 обставинне умови	В Життя приносить іноді дуже приємні подарунки, хоч за них доводиться дорого платити.
4 обставинне місця	Г Люблю, коли напне весняний ранок понад тобою світлі небеса.
	Д Чуєш, ненько, моя вічна пісня та, що з дитинства несучи через всі літа.

17. З'ясуйте вид підрядного речення за його прикладом.

<i>Вид підрядного речення</i>	<i>Приклад</i>
1 обставинне місця	А Отут, де сумно опустили віти струнки тополі на твердий обліг, в пропахле димом третє літо він за неправду у бою поліг.
2 обставинне умови	Б Хто поверне в рабство ту країну, де свободи стяг затрепетав?
3 обставинне мети	В Як на своєму язичі не вдержиш, то на чужому не втайш.
4 обставинне способу дії	Г Щоб тебе обняти, земле моя-мати, я хотів би стати вітром запашиим.
	Д Я хочу так життя прожити, віддати днів тугий налив, щоб зло, страшне й несамовите, останній подих спопелив.

18. З'ясуйте вид підрядного речення за його прикладом.

<i>Вид підрядного речення</i>	<i>Приклад</i>
1 обставинне часу	А Чого б не зробили словами окрилені люди, коли б не ганьбили їх трепетних слів словоблуди.
2 обставинне умови	Б Угорі гілля дерев переплелося між собою так, що зовсім закрило небо.
3 обставинне міри і ступеня дії	В А мати думає, що то сині очі дорогого сина барвінком навесні зійшли.
4 з'ясувальне	Г Коли на вулицях, у скверах, парках і бульварах зацвітають каштани, Київ робиться особливо гарним.

	Д Ген хмарки простоволосі зажурилися над гаєм, що без дозволу вже осінь в наші вікна заглядає.
--	--

ВИДИ СКЛАДНОПІДРЯДНОГО РЕЧЕННЯ 3

19. З'ясуйте вид підрядного речення за його прикладом.

<i>Вид підрядного речення</i>	<i>Приклад</i>
1 означальне	А Як я малим збирався навесні піти у світ незаними шляхами, сорочку мати вишила мені червоними і чорними нитками.
2 з'ясувальне	Б У погожий день, коли цвіте калина, гуркоче в небі благодатний грім.
3 обставинне порівняльне	В Кайдаш з Кайдашихою то приступали до Карпа, то одступались, як б'ють хвилі у скелястий берег та знов одходять од його.
4 обставинне умови	Г Якщо посадить яблуню кожна людина, заваляться війни й важкі фронти.
	Д Ви, мабуть, забули, коли були в лісі, в степу.

20. З'ясуйте вид підрядного речення за його прикладом.

<i>Вид підрядного речення</i>	<i>Приклад</i>
1 обставинне часу	А Якщо не поберіг тіла, то й душу погубиш.
2 обставинне причини	Б Воєнь, коли світило сонце, лід вигравав у його промінні мірадами іскор.
3 обставинне місця	В Виходить, уже не мертвий ліс, бо лебеді принесли на свої крилах весну і життя.
4 обставинне умови	Г Готуються осінні далі зустріти ночі темноту там, де зоря в такій печалі згубила хустку золоту.
	Д Немає гіршої покути, як в ріднім краї носить пуга.

21. З'ясуйте вид підрядного речення за його прикладом.

<i>Вид підрядного речення</i>	<i>Приклад</i>
1 обставинне порівняльне	А І блідий місяць на ту пору із хмари де-де виглядав, неначе човен в синім морі то виринав, то потопав.
2 обставинне умови	Б Ти не згасай мені, зоря, коли заглядиш косаря над рядом скошеним травиці.
3 обставинне наслідкове	В Хлопці позлазили з коней, стали гуртом і заколядували, так що луна балкою йшла.
4 обставинне допустове	Г Батько так знесилив, що не міг з місця поступитися.
	Д Хоч до всіх щирий та привітний, Тарас не раз серед веселої забави молоді сідав у кутку і впадав у задуму.

22. З'ясуйте вид підрядного речення за його прикладом.

<i>Вид підрядного речення</i>	<i>Приклад</i>
1 обставинне умови	А Коли нашому чоловікові доводиться покидати рідну хату і йти у світ за очі на непевне, йому стає важко на серці.
2 обставинне міри й ступеня дії	Б У таборі гомоніло від веселого дитячого сміху, бо дівчора давала собі тепер волю.
3 обставинне часу	В Земля така тиха, що аж страшно ходити по ній.
4 обставинне місця	Г Понадимавши на чайках вітрила, погнав їх туди, куди направляли керманічі.
	Д Коли золоте сонце ще не виникнуло з моря, воно послало свій промінь під небо на білі хмарки й затопило їх рожевим кольором із золотими розводами.

23. З'ясуйте вид підрядного речення за його прикладом.

<i>Вид підрядного речення</i>	<i>Приклад</i>
1 означальне	А Я воскрес, щоб із вами жити під шаленством весняних злив.
2 з'ясувальне	Б День був душний, незважаючи на те що краплі учорашнього ранкового дощу іскрилися на траві.
3 обставинне мети	В Ліворуч від хлопців стояв великий ліс, на який вони дивились, ідучи сюди.
4 обставинне умови	Г Якби оті проміння золоті у струни чарами якими обернути, я б з них зробила золотую арфу.

	Д Він бачив, що Любочка добре ставиться, може, навіть любить свого вітчима.
--	---

24. З'ясуйте вид підрядного речення за його прикладом.

Вид підрядного речення	Приклад
1 означальне	А Де воля родиться, там загибає зневіра.
2 з'ясувальне	Б Коли тривожуся долями вашими, для мене світлішим стає виднокруг.
3 обставинне умови	В Світ зігрів він своєю любов'ю, переміряв шляхи вікові, щоб ніколи конвалії кров'ю не ридали ніде в траві.
4 обставинне мети	Г Було видно, як під темними кущами розквітали небачені квіти барвінку.
	Д Устами стиха шепотіла якісь слова, що бурхали в душі.

25. З'ясуйте вид підрядного речення за його прикладом.

Вид підрядного речення	Приклад
1 обставинне умови	А Мав кухоль звичку ходити по воду, аж поки йому вуха не відбили.
2 обставинне часу	Б Донині не забуду, як ми розтинали поздовж товстого дуба.
3 обставинне мети	В Я мушу книжки читати, щоб очі мої не осліпли.
4 обставинне порівняльне	Г Зацвіла в долині червона калина, ніби засміялась дівчина-дитина.
	Д Якби я була зіркою, я не знала б ні туги, ні жалю.

26. З'ясуйте вид підрядного речення за його прикладом.

Вид підрядного речення	Приклад
1 означальне	А Якщо ви вдало вибрали справу і вклали в неї всю свою душу, то щастя саме відшукає вас.
2 з'ясувальне	Б Чули ви, як напровесні рано жайворонкова пісня бриніла?
3 обставинне умови	В Ті, що шукають премудрість, знайдуть.
4 обставинне причини	Г Ревеш, вітре, та не плач, бо тобі не тяжко.
	Д Посиджу тут сам, доки не надійшли знайомі.

27. З'ясуйте вид підрядного речення за його прикладом.

Вид підрядного речення	Приклад
1 обставинне умови	А Коли в людини є народ, тоді вона уже людина.
2 обставинне наслідкове	Б Мені ввижається, що з тих іскорок встають водограї.
3 обставинне міри і ступеня дії	В Теплий туман слався по полю і наливав балку по самі вінця, так що дерева потопали в ньому.
4 обставинне допустове	Г Сонця було так багато, що небо аж побіліло від нього.
	Д Троянди паморозь іскристо-сиза вкрила, хоч бідні пуп'янки ще прагнуть розцвісти.

28. З'ясуйте вид підрядного речення за його прикладом.

Вид підрядного речення	Приклад
1 означальне	А Вони гуляли та бали справляли, аж поки голими стали.
2 з'ясувальне	Б Якщо ти за своє життя не посадив жодного дерева, то плати за чисте повітря.
3 обставинне часу	В Хто добре буде вчитися, тому добре й працюватиметься.
4 обставинне умови	Г Дарма що стояло тихе сонячне безвітря, листя тріпотіло на деревах вздовж шляху.
	Д Говорить таке, що не лізе, ні тече.

29. З'ясуйте вид підрядного речення за його прикладом.

Вид підрядного речення	Приклад
1 обставинне способу дії	А Як працюєш, так і житимеш.
2 обставинне умови	Б Як тільки наближався Великдень, хата обновлялася, милася, підмазувалася, білилася.
3 обставинне часу	В Якби вона читала Кобзаря, то знала б Катерину.
4 обставинне причини	Г Надворі стало темно, тому що чорні хмари затягли все небо.
	Д Хоч і тепло ще, а осінь вже підходить крадькома.

30. З'ясуйте вид підрядного речення за його прикладом.

Вид підрядного речення	Приклад
1 обставинне наслідкове	А Хапаюся за чужий досвід, ніби потопаючий за соломинку.
2 обставинне причини	Б Твоє життя і щастя між людьми, бо правда і любов на їхнім боці.
3 обставинне місця	В Де багато кухарів, там плов підгорілий.

4 обставинне мети	Г Бог дав мені співучий голос, щоб менше сліз душа лила.
	Д Світлиця з матового скла, з відкритою стелею, так що видно багато неба і зовсім не видно землі.

ВИДИ СКЛАДНОПІДРЯДНОГО РЕЧЕННЯ 4

31. З'ясуйте вид підрядного речення за його прикладом.

Вид підрядного речення	Приклад
1 означальне	А Це такий, що з вареного яйця висидить горобця.
2 з'ясувальне	Б Над минулим не плакав, бо маю нескорену вдачу.
3 обставинні причини	В І ми всім серце розуміли, що нездоланні наші сили.
4 обставинні умови	Г Якщо земля любов'ю не зігріта, то де ж у світі візьметься тепло?
	Д Троянди квітують там, де росли колючі шипшини.

32. З'ясуйте вид підрядного речення за його прикладом.

Вид підрядного речення	Приклад
1 обставинні мети	А Козак Мамай гострив шаблю щодня, бо й тупив щодня, від каїнів усяких одбиваючись.
2 з'ясувальне	Б Людина доти не тужить, доки здоров'я їй служить.
3 обставинні причини	В Збіжаться люди із села, щоб розпитати про все на світі.
4 обставинні часу	Г Колише вітер сорочку, що лишилася недошита.
	Д Добре тому жити, хто вміє добре говорити.

33. З'ясуйте вид підрядного речення за його прикладом.

Вид підрядного речення	Приклад
1 обставинні причини	А Ми з дороги правди не звертали, хоч були ми на коні і під конем.
2 обставинні допустове	Б Живи так, щоб із людьми тобі було добре.
3 обставинні мети	В Легко в калюжі неслави застрягти, тому що важко звідти вилізати.
4 обставинні способу дії	Г Ми пагінці плекаємо кущів, щоб відновить красу троянди ними.
	Д Будуймо дім, де правда – господина.

34. З'ясуйте вид підрядного речення за його прикладом.

Вид підрядного речення	Приклад
1 обставинні способу дії	А Заздрість роз'їдає людину так, як іржа нищить залізо.
2 обставинні мети	Б Людина лагідна незгоду втихомирює, тому що розважлива відповідь гасить гнів.
3 обставинні причини	В Дощу вже не було, хоч важкі чорні хмари швидко проносились над нами.
4 обставинні допустове	Г Шукаю слова нестерті, щоб стати на повен зріст.
	Д Погода стояла тепла і сонячна, так що шибки на вікнах аж миготіли.

35. З'ясуйте вид підрядного речення за його прикладом.

Вид підрядного речення	Приклад
1 означальне	А Зазвичай люди не помічають, як біжить час.
2 з'ясувальне	Б А друг такий близький, що де тобі вже ближче.
3 обставинні міри і ступеня дії	В Не сиди довго у воді, бо верба на спині виросте.
4 обставинні умови	Г Біжить стежина в сад у зарості малини, яка дозріла вже і запахом п'янить.
	Д Як ідеш удвох, то дорога коротша.

36. З'ясуйте вид підрядного речення за його прикладом.

Вид підрядного речення	Приклад
1 обставинні міри і ступеня дії	А Потім, коли висохнуть сльози, я таки втягаю соломку і заходжуюсь топити.
2 обставинні способу дії	Б А злива так само почала відходити, як і надійшла.

3 обставинне часу	В Часом весна розливалась так пишно, що у воді потопали не тільки ліси і сінокоси.
4 обставинне умови	Г Та була у нього пісня і дзвінкою, і гучною, бо розходилась по світу стоголосою луною.
	Д Як не буде птахів, то і людське серце стане черствим.